

TELEGRAFUL ROMÂN

Telegraful este de două ori pe săptămână:
Duminică și Joi. — Preluarea se face în Sabiu la expeditorii soției, pe afara la c. r. poste cu bani și prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Prețurile preluării pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. n. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 55.

ANULU XXII.

Sabiu în 1426 Iuliu 1874.

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. n. Pentru principii și țări străine pe anu 12 1/2 anu 6 fl.
Inseratele se platesc pentru întâia oară cu 7 cr. și pentru a doua oară cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. n.

Observări utile.

Înainte de resbelul din 1870—71 s'a pornit de pre catedrele Germaniei și în pres'a beletristica nemțescă, unu torente de calumnie asupra francesilor, care, după cum s'a vedut, a fost calculat a pregăti pre nemți pentru întărirea și ur'a de lipsa în resbelul urmatu.

Acăsta aparițiune tristă se repetă acum de mai multu tempu în alta direcțiune. La rendu sunt poporele din sudostulu Europei și asiă s'arun paré ca nu are sa tréca multa și lunurile croupiane și puscile lui Mauser sa-si îndrepte sunetulu și proiectilele la adresa noastră.

Sudostulu Europei înse nu e massa compactă cum este Franca, ci unu buchetu de popore, a căroru diversitate se începe dela portile Germaniei — Prussiei, în Austro-Ungaria. Nici manoperele dăru nu voru sa fie și în contr'a noastră că cele contra francesilor, ci cu totul altele.

Pre cându francesii sunt unu popor nedemnu de libertate și imoralu, asiă dăru demnu de bataia și a-i luă miliarde, noi, după aceeași opiniune nemțescă, căți suntem în sudostulu Europei, afara de nemți, nu suntem demni de a trăi. După logic'a acelor, că și peile cele roșii din Americ'a, trebuie sa ne prapadim și sa facem loc emigrațiunilor germane, cari, sustinu multi economi nazionali germani, trebuiesc abate dela Americ'a și de către neinduratii yankei, și îndreptate spre sudostulu Europei; și voindu sa traim în casulu celu mai bunu sa ne facem nemți. („Die Germanisirung des europäischen Ostens ist . . . eine hohe öffentlich-sittliche Pflicht eines jeden Menschen“ dice unu Dr. R a t k o w s k y în unu studiu filosofic-juridic în Zeitschrift für exacte Phil. tom. III, fas. 3. 1862).

Cătu tempu se va recere până la final'a execuțiune a acestor planuri umanitare, în întielesu germanu, nu șim, vedem înse ca începutulu e facutu demultu și se continuă cu calumniile.

Nu este popor afara de nemți în sudostulu Europei, carele sa nu si aiba porțiunea sa și încă cu verfu în numeroșele calumnii. Tote sunt descrise cu colori urite, și pare ca cu cătu este poporul cutare cu mai multa vitalitate în sine cu atât și descrierea trebuie mai gretioasă. Asiă românii, cari sunt numeroși în partea resarită a continentulu nostru, o parte formă din vechime staturi de sine statătoare, sunt descriși ca sunt o massa cruda, cari numai fura și dormu, sunt superstitioși și câte tote alte defecte, cari de alta parte se gasesc chiaru și în capitalele strălucite vitie germane și despre cari cetim lucruri înspăimântătoare în tote dilele în foile nemțesci chiaru.

Incriminații de aceste sunt perpetue în descrieri mai noué, cu deosebire deca respectivii au venit în contactu cu compatrioti de ai nostri de nationalitate saséscă, fia prin corespondință, fia prin conversațiune.

Nu este de multa de cându unu W a t t e n b a c h se facu apostolulu calumniilor asupra națiunii române. Unu altulu, Rösler și dă totă silință sea istorică și filologică sa desbrace pre români de romanitatea lor. Altulu iera L ö h e r vede în români numai furi de lemne și iobagi sasésci („Die Magyaren und andere Ungarn“ p. 416). Nici unulu pare ca nu este asiă impertinentu că Arnold W e l m e r în mai multe descrieri în „Ueber Land und Meer“,

Acesta radica pre sasi până în ceriulu alu noué-lea. După densulu notiunea saséscă se compune mai numai de milionari. Nu avem nimic în contra acestui optimismu, mai alesu noi cari traim între și cu densii și carii le scim necăsurile și durerile lor, cu tote ca ei de cându sunt în Transilvania au fost puțulu mamei alu diverselor regime, cu tote ca li s'au datu averi mari de pământuri, au fost ingraditi cu privilegii numai că sa nu fie jicniti cumva în trailulu celu îndestulitu cu de tote, cu tote ca ei luau români și țigani în tempurile furi și si li tramiteau sa apere patri'a în numele lor, cu tote ca au improccuatu la judecătoriile monopolizate de densii seculi întregi mai pre tote comunele române de pre fundulu regiu pentru hotare, cari procese s'au resolu în favoarea lor, cu tote ca în diu'a de astadi acestu popor de milionari primesce dela statu în bani gat'a 683,000 fl. pre anu, și ca dela 1861 încôce au primitu totu dela statu preste siepte milioane florini v. n.

Noué nu ni-aru strică într'adeveru nimic, ba aru fi unu folos mare pentru țier'a întreagă, cându compatriotii nostri sasi după atâtea favori seculare aru fi în starea cea descrisă de A. W e l m e r și de alti turisti nemțesci, pentru ca înflorirea unei națiuni aru fi binefacătoare pentru toti locuitorii țierei. Inse durere! noi vedem ca pre lângă tote bunătățile trecutulu, și înca grase bunătăți, pre lângă tote sumele colosale versate în sinulu unei națiuni asiă de putienu numeroșe pauperismulu fac pasi gigantici și între sasi, că între celelalte națiuni ale țierei, deca nu în proporțiune mai mare.

Comparatiunile deduse din diversele descrieri și cu deosebire din a celui din urma numitu se vede dăru, ca unde mergu. Ele voru sa escite în Germani'a și în occidentulu européu compătirea și în fine spriginulu națiunii saséscă în contra barbarilor tetunari, cari „nu știu respectă proprietate, câștigu onestu și nu au născutia către nici unu lucru mai înaltu și mai sublimu după cum sustinu amintitii descrietori.“ Ele voru sa aduca lucrulu la perfecțiunea optată de repositulu R o t h de a sterpi „maracini“ și ai înlocui cu „plante nobile“ din Germani'a. Și cum sa nu escite cându dice despre români „ca e lenesiu că peccatulu“, ca e atât de dobitociu în câtu d. e. la „băile herculane dela Mehadia au rasu cu cutilele nise membre dela figura lui Hercule, membre de acelea, la cari ei aveau ore care patima și beau pravolu cu apă din băi“ cum sa nu escite cându nici boierii din Români'a, cându clerulu român de pretutindinea este trasu și teritu prin cele mai impuțite noroiuri de ingnoranță și imoralitate? Podorea și grăția ne opreste a vorbi în limbajulu cultulu descrietoriu.

Misiunea unei națiuni culte este de a latî cultur'a, dăru nu ur'a asupra poporeloru.

Luându notitia despre intemplările aceste neplăcute atragemu atentiunea publiculu nostru asupra acestor manopere de estirpațiune, îndreptate în contr'a noastră nu pentru ca ne amu teme ca Bismark va plecă numai decătu cu tote glotele germane sa ne uida, ci sa nu ne uităm, ca precum în seculii trecuti asiă și acum în tempulu „lumineloru“ sunt omeni cari la umbr'a „civilizațiunii“ se cugeta cum sa ne nimicească.

Astora felu de încercări trebuie sa se opuna o activitate și mai mare că cea din patriarulu din urma de seculu.

Cându voru începe a înflori comu-

nele noastre rurale în tote părțile, cându se voru aretă numeroși cetățeni că membri ai clasei de medilocu, cându institutele de totu felulu facute din sudorea noastră propria voru înflori, meritulu nostru va fi îndoită acelor ce cu totă grăsețea abia au facutu ce-va relativu foarte putienu. Scrie apoi căți W e l m e r i cătu le va plăce și pornească chiaru nemții din Germani'a prussiana cu tote taberile lor, căți pre națiunile din sudostulu Europei pornite odata pre calea culturai le va afla gat'a de a se aperi contr'a vandalismulu.

De un'a înse sa se părădă natiunile din aceste părți: sa nu-si uite nici un'a de patriotismulu lor, ci sa-lu tiena pre acel'a că pre unu talismanu care le va scuti de periculi; căți altcum în preser'a amintiriilor voru deveni ele, amagile de inimiile lor, surpatoarele esistenței lor proprie mancându-se unele pre altele. Până acum dejă a potutu observă celu luatoriu de sēma, ca pre cându la noi în lăntu suntem unsi pre boze cu miere de politica saséscă, pre atunci germanismulu informatu din aceleși isvōre isbesce și în noi și în slavi și în magiari fără de nici o deosebire și fără de nici o crutare. Sapienți sat.

Cris'a ministeriale continuă în Franca. Decazes face încercări de a formă unu nouu cabinetu. Dimisiunea lui Fourton este admisă.

Printr'unu decretu Spania se declara în stare de asediū; tote bunurile indiviiloru carlisti sunt sequestrate, venitorile acestor bunuri sunt luate că îndemnități pentru familiile ofieriloru și soldatiloru impuscati de carlisti. Societățile neautorizate sunt disolvate. Se interdice a se publică noutăți despre insurrecțiune afara de acelea publicate de Gazeta. Se credia o reserva estăraordinară de 80 bataliōne.

Nr. 143—1874. pres.

Incunoscintiaré.)*

Escelenti'a Sea dlu presiedinte alu Asociațiunii transilvane, Ladislau Basiliu Baronu de Popp, întrevenindu, a esoperatu atât dela Direcțiunea generală a calei ferate I transilvane, câtu și dela acea a calei ferate unguresci orientale, că doritorii de a participă la adunarea generală a Asociațiunii tienenda la Dev'a în 10 și 11 Augustu st. n. e. c. sa pōta caletorii până acolo, cu unu pretiu scadiutu, și adica cu pretiulu de jumetate, și anume: pre liniile calei ferate I transilvane, dela Aradu, dela Teiusiu și dela Petrosieni până la Dev'a; iera pre lini'a calei ferate unguresci orientale dela Orade—Clusiu—Brasiovu și dela Sabiu (tote) până la Teiusiu, asiă câtu cu biletulu rescumperatu la statiu (fia-care dintre punctele mai susu numite, precum și cele d i n t r e acele puncte) de unde e plecarea, sa pōta calatori și îndareptu totu pre acea linie, fără de a mai trebui a solvi ce-va pentru reintōrcere, asiă dăru caletorii se face cu pretiulu de jumetate.

Se cere înse, că membrii respectivi, sa fie provediuti cu unu Certificatu subscrisu de presiedintele Asociațiunii, cumca sunt membrii Asociațiunii și calatorescu la Dev'a la adunarea generală.

Doritorii de a se provede cu atari Certificate, au de a se adresă fără de a m a n a r e sēu deadreptulu la C o m i -

*) A se vedé „Rectificarea“ pre pagin'a din urma. Red.

tetulu Asociațiunii aici, sēu la Escelenti'a Sea dlu presiedinte alu Asociațiunii în Buda-Pest'a.

Dela presidiulu Comitetalu Asociațiunii transilvane.

Sabiu în 23 Iuliu e. n. 1874.

Iacobu Bolog'a, m/p.

vice-presiedinte.

Ioanu V. Russu, m/p.

secret. II.

Interpelatiune!

Amu cetitu în unu nru mai recentu alu Albinei ca dlu M e t i a n u a visitatu în calitate de vicariu eparchi'a Oradiei și de alta parte audim ca domni'a sea funcțiuneză înca că protopresbiteru alu Branului în archidieceasa.

Rugăm cu totu respectulu cuvenitu pre ven. Consistoriu archidieceșanu a deslusi publiculu, cum se potu într'unu într'o persōna aceste două oficie din diecese diverse? după care lege? și cum de tocm'a unui demnitaru, carele trece de unu barbatu ce tiene multu la respectarea legiloru, ceea ce este și de lipsa pentru unu conducătoriu alu unei eparchie, i se permite asiă ceva?*)

Mai multi veneratori ai Statutulu organicu.

Diet'a Ungariei.

Buda-Pest'a 9 Iuliu 1874. (Cas'a reprezentantiloru) s'a deschisu prin presiedintele B. P e r c z e l la 10 ore.

Presidiulu anuncie petitiunea cetății Siopronu pentru modificarea proiectulu electoralu. (Votare secretă).

Cas'a trecendy îndată la ordinea di- lei continuă desbaterea specială asupra novelei electorali.

Întâulu oratoru e D. I r á n y i, Polemisandu contra lui Gozmann care facuse propunerea, că nobili sa remana în dreptulu lor de alegere, lu întreba ca volesce dōra sa creze în tempulu nostru unu privilegiu nou? Cetățenii nenobili ai țierei au facutu pentru conservarea patriei togm'a atât câtu au facutu și nobili, și prin urmare și ei aru fi îndreptatiti sa pretinda dreptulu neconditiunatu de alegere pre care-lu pretindu nobili. Oratorulu este convins, ca nobili cei patriotici voru renunță însiși la dreptulu lor învechitu. Din istori'a Ungariei scōte oratorulu argumentulu, ca cei mai bravi luptatori pentru libertatea țierei au fost nenobili, și în urma face emendamentulu: Aceloru nobili cari în Aprile 1848 au exerciatu dreptulu lor de alegere sa li se lase dreptulu de alegere pentru persōna lor.

C. F a b r i t i u s subterne o propunere de modificatiune. Cuvintele din § 2: „Acci'a înse, cari în întielesulu ert, V de lege pin 1848 și art. II transilvanu din 1848 au fostu inscriși pre temeiulu îndreptăței de mai înainte în un'a din listele elegatiloru dietali, compuse dela 1848 până la anulu 1872, se lasa în exerciarea dreptulu de alegere relativu la persōnele lor.“

Se remana afara.

*) Noi asiă suntem informati, ca dlu protopresbiteru Metianu a fostu cu concediu din partea consistoriulu archidieceșanu, pre vr'o două septamăni, că sa îngrijesca de cuartru pentru sine și pentru alte trebunții private, legate privatu de fiitori'a sea chiaru și asiă nu credem ca densulu înainte de a abdice de postulul seu în archidieceasa și de primirea formală a officiulu seu celui nou, va fi facutu o visitatiune canonică cu caracteru oficiosu. „Albin'a“ asiă dăru va fi fostu reu informatu. Red.

C. E ö t v ö s acceptă § 2 în testul facut de comisiunea centrală. Contr'a antevorbitorului oratorului amintesc: Nobili totu-déun'a au aplatat constituționea, pre cându despre sasi nu se pôte dice acésta. Proiectul de rezoluțiune alu lui Orban este îndreptatit, totusi nu se pôte admite asiă cum este stilisat, de acea comisiunea centrală sa-lu stiliseze cum se cade.

Ios. Vidliczky y presenta o modificatiune stilarica la § 2.

Ed. Horn se declara atatu contr'a proiectului de rezoluțiune subternut de către Orban câtu si contr'a emendamentului lui Gozmann. Considerandu datele statistice aduse în proiectu, resulta din tr'enzele, ca o parte considerabila dintre cetățieni (169,000, adica a cincea parte din toti alegatorii) și eseriăza dreptulu de alegere pre temeiulu dreptului vechiu de nobilitate. Disproporțiunea acésta trebuie sa înceteze, deca voim sa avem alegeri moderne, si sa ajungem la o reprezentare corespunditoră a meseriei si industriei în parlamentu. Oratorul spriginesce emendamentul subternut de Irányi.

C. Tisza responde antevorbitoriloru, ca o parte mare dintre nobili si eseriăza dreptulu seu de alegere pre temeiulu unei ocupatiuni cetățienesci. Determinatiunea paragrafului 2 va lovi pre multi îndreptatiti la alegere cu nedreptu, pentru ca în multe jurisdictiuni inscripțiunile se facu în modu neegal.

Oratorul propune acestu emendamentu: Sa se lase acelor'a dreptulu de alegere pentru persóna loru, cari voru dovedi, ca la descrițiunea din 1872 s'aru fi pututu inscrie că alegatorii pre temeiulu articolului de lege V: 1848 si alu articolului de lege transilvanu II: 1848.

Ales. Szilágyi pledăza pentru testulu comisiunei centrale si combate tôte emendamentele câte se subternura pâna acum si într'o polemica scurta dovedesce, ca acele colidăza cu spiritulu proiectului de lege.

Ales. Csiky arata, ca nobili au căscigatu totu ce are Ungari'a, ca sub conducerea nobililoru, tiér'a n'avea detorii si ca de nū veneau alte elemente în legislativa, societatea ungara de navigatiune pre Dunare mai sustă si astadi.

Presedintele face atentu pre oratoru sa nu se abata dela obiectulu desbaterei.

Csiky continuându intréba, de au fostu în vechi'a Ungaria drumurile ferate asiă de scumpe si de s'au datu comerțiula țierei în mânil straine cum se

intempla în dilele nôtre?

Presedintele provôca pre oratoru la ordine, pentru ca n'a consideratu admonitiunea dintăiu.

Csik y continua cuventarea sea si în urma se alatura la emendamentulu subternut de Tisza.

I. Popoviciu Dessenau se declara dupa o scurta espunere a lucrului pentru propunerea lui Irányi.

E. Simonyi doresce sa se modifice § 2 într'acolo, că sa se enuncie într'ensulu, ca cei ce suntu îndreptatiti la alegere pre temeiulu vechiloru privilegie pentru a se lasă în folosint'a acestor'a trebuie sa fi trecut de 20 ani pâna la diu'a în care se va publică acésta lege.

I. Paczola y combate în o cuventare lunga motivarea si pretensiunile propuneriloru subternute de Simonyi si Tisza si în fine recomanda testulu comisiunei centrale spre acceptare.

Dupa ce mai pledara Gust. Kapp pentru propunerea lui Irányi si Em. Stannescu pentru a lui Fabritius si dupa ce Remete si Szeniczey resignara dela cuventu, Cas'a trecendu la votare primesce testulu dintăiu ala comisiunei centrale cu 126, contr'a 121 voturi si aditamentulu stilaricu propusu de Vidliczky.

La § 3 pledăza Nagy si Orban pentru sustinerea dispozițiunei ce a sustatu pâna acum, ca adica o casa din cetate ce are două piese de locuitu supuse contributiunei dă dreptulu de alegere.

Paczola y si ministrulu Szapáry y pledăza pentru proiectu care cere trei piese.

Budapest'a 10 Iuliu 1874. (Cas'a reprezentantiloru.) Dupa autentificarea protocolului si presentarea de petitiuni

Ios. Polya y, referintele comisiunei centrale, subterne raportulu asupr'a proiectului de lege: relativ la conventiunea cu Romania în afacerea junctiuniloru si la cladiria liniei Temisior'a-Orsiy'a.

And. Schmauss subterne raportulu despre proiectele de legi: relativ la modificatiunea documentului de concesiune a liniei Wagthal si a liniei laurinu Ebenfurt si relativ la creditulu decursivu necesariu pentru introducerea sistemului metricu.

Obiectulu discusiunei e § 3.

Colom. Máriássy se întrepune pentru testulu compusu de comisiunea centrală. De nu se va admite deosebirea între două si trei piese de locuitu, atunci continua oratorulu, ne vomu apropiă de sufragiulu universalu. Se vorbesce de

o restringere în dreptu, totusi trebuie sa cogelăm, ca de alta parte se va întâmplă o usurpatione de dreptu, deca se va dă dreptulu de alegere posesoriloru de case mici cu două piese de locuitu.

St. Domahidy rôga pre ministru sa se tiena de proiectulu dintăiu si sa nu insisteze pre lângă locuitu cu trei piese. Oratorul pledăza pentru votulu separat.

Bela Mariássy y privește întrebarea din punctulu de vedere alu ordinei sociali. Densulu fiindu inimicul liberalismului falsu nu vrea sa deo proletariatulului nici o influentia, ceea ce dealtmintre se va întâmplă, deca censulu va scadé forte tare, si de acea primesce testulu comisiunei centrale.

Ios. Vidliczky y pledăza într'o cuventare mai lunga pentru votulu separat.

Referintele Edm. Szeniczey y polemizandu contra antevorbitorului apera propunerea comisiunei centrale.

Car. E ö t v ö s ia cuventulu pentru a aperi partid'a din drépt'a contra impuțariloru ce i se facura din partea oratoriloru din stâng'a. Togm'a proiectulu din cestiune dovedesce ca partidei deakiste nu-i lipsesce nici sinceritate nici (?) curagiulu moralu.

E. Simonyi este convinsu, ca dupa desbaterile cele longi chiaru partid'a din drépt'a vede ca dispozițiunea de sub întrebare este stricaciôsa, si nu se invoiesce cu modificatiunea ei din sfiala falsa. În espunerile sele oratorulu între altele disputa comisiunei centrale dreptulu, de a stilisă din nou proiectele guvernului fără că stilisarea cea nouă sa se fi desbatutu si decisu mai înainte în secțiuni, pentru ca comisiunea centrală trebuie sa fia privita numei de mandatiulu sectioniloru.

În urma oratorulu presentă unu emendamentu, dupa care totu posesorulu de case sa fia capabilu de a alege.

Contele Lad Hunyady y dupa o scurta polemica contr'a antevorbitorului se declara pentru propunerea comisiunei.

Mich. Kemeny doresce că dispozițiunea acestui paragrafu sa se estinda nu numai asupr'a cetățiloru libere regesci si a cetățiloru cu magistratu regulatu, ci în genere preste tôte cetățile cari au dreptulu de a alege ablegatu, respective cari formăza unu cercu electoralu propriu. Oratorul subterne unu emendamentu în acestu întie'esu.

L. Mocsáry se declara într'o cu-

deschisu si localurile bisericeii lui Petru pentru aceste tendintie necrestinesci si s'a potutu audi unu preotu evangelicu cum e Heinrich Lang pledandu pentru acésta. Aceste reuniuni au de scopu sa introduca de ocam-data numai arderea „facultativa“, dara apoi mai tardiu pre cea „obligatoriă“. Si juristii s'au ocupatu cu principiulu: „Ce potemu sa îngropăm potemu sa si ardem“, adaugendu clausul'a: „presupunendu, ca înainte de ori ce ardere se va obducă ori ce cadavru prin judecatoriă într'nnu casu de otrăvire, fiindu ca numai înmormentarea nu curma eruarea decursiva a unei crime.“

Ce ne va asteptă odată pre acésta cale în loculu cîntirimului crestinescu ne spono pictorulu Ed. Hildebrand în „caletori'a sea împregiurulu lumei“ descriindu o impresiune ce o primi în Indi'a cum urmăza: „Cam de o ôra amu ajunsu la tîenta. O erôre nu eră cu pîntia. Miosulu fiorosu de carne ardienda, fumulu ce se radica în susu, zidulu celu înaltu, tôte concertau. Nimenea nu-mi refusă sa intru, si fără de a fi împedecatu putui sa vedu tôte aevea. Din capulu loculu nu m'amu asteptatu sa vedu locuri ce sémene cu cîntirimele crestinesci, dara aspectulu neplacutu me instraină cu totulu. În cîntirimele nôtre resuna din frundiele pomiloru cîntările placute ale paseriloru, cari fiindu scutite de mâni frivole din respectu către cei adormiti ducă o viață linisita. Teiari mirositôrie adumbrescu mormintele si pretotindenea intempina ca-

ventare mai multu de unu caracteru polemicu pentru propunerea lui Simonyi.

Alex. K é r m e n d y face Cas'a atenta, ca espresiunea „trei piese de locuitu“ fiindu forte vaga pôte dă spiritulu de partida ansa la tôte escesele posibile, de acea oratorulu doresce o stilisare precisa în partea acea din lege care tractăza despre cualificatiunea de alegere. Oratorul subterne emendamentulu: Sa se îndrumeze comisiunea centrală a subterne inca în decursulu discusiunei o stilisare chiara a recuisitorulu de cualificatiune la alegere si anume acea sa fia întemeiata esclusivu numai pre censulu de contributiune.

St. T e l e s z k y observă contr'a antevorbitorului, ca nu i pôte primi propunerea, pentru ca acésta cere o base cu totulu noua a cualificatiunei de alegere, unu censu puru de contributiune, precându cu acceptarea proiectului de fatia de base la desbaterea speciale si cu acceptarea titulu s'au primitu principiile acestui proiectu.

La respunsulu ministrului de interne datu ieri la cuventarea lui Beliczay, observa oratorulu ca e de doritu si în interesulu linisiei consciintieloru, că ministrulu sa-si dovedesca asertiunea sea, ca adica prin dispozițiunea de sub întrebare nu si pierdu asiă multi alegatorii dreptulu loru de alegere. Oratorul e convinsu din parte-i ca acésta dispozițiune involvêza o mare nedreptate si de acea densulu votêza pentru votulu separat. Oratorul propune dupa punctulu a) unu punctu nou b) de cuprinsulu: Posesorii de case cari suntu insarcinati cu contributiunea de case dupa unu venitu curatu de celu putienu 16 fl., asemenea suntu capabili de alegere. Punctulu de acum b) sa se semneze cu c).

G. Molnár y propune sa se facă urmatôrea adaugere la § 3: Si acei'a cari au atatu case câtu si pamentu, fără că cas'a seu pamentulu pentru sine sa pôte dă cualificatiunea receruta dupa punctulu a) si b), suntu îndreptatiti la alegere, deca platescu contributiune dupa posesiunea casei si a pamentului laolalta pre base statorita în punctulu b) (adica 16 fl.)

Stef. Majoros declara, ca va trebui sa cêra indulgiți'a camerei pre mai multu tēmpu. Fiindu inse tempulu tare înaintatu Cas'a decide, sa i se deo cuventulu în siediți'a urmatôria.

Budapest'a 11 Iuliu 1874. (Cas'a reprezentativa) s'a deschisu la 10 ôre.

FOISIÔRA.

Cuptoriulu si cîntirimulu crestinescu.

(Dupa „Ev. Kirchtg.“ din Berlinu.)

Se pare ca zelulu pentru arderea cadavreloru care voiesce sa previna epidemieloru, este insusi epidemicu, asiă de rapede se latiesce acésta propaganda din cetate în cetate, din tiéra în tiéra. Dela Engliter'a pâna la Itali'a, dela Berlinu pâna la Zürich curge agitatiunea. În Dresden, de unde profesorulu Reclam 'si tramite în lumea întréga alocutiunile sele inflacurate, este o vétra propria pentru acésta miscare, care 'si infintieza în Hamburg, Coloni'a, Breslau, Frankfurt firesce totu-déun'a numai în cetăti comitetele sele. „Gartenlaube“ (diariu beletristicu) care întoneza dejă asupr'a prunculu de botezu cântarea: „O Isis si Osiris“ si tórna asupr'a densulu în locu de apa de botezu vinu si frase din sciintiele naturei, nu pôte sa remana în deretrulu tempului seu nici în punctulu acésta, ba a escugetatu dejă pentru arderea cadavreloru o ceremonie religioasă. Scavatur'a ei în lemnu ne infatiseza pre preotulu protestantu siediendu în locu de cîntirimu la vét'r'a cuptoriului, si predandu flacariloru pre unu membru alu comunei, pre cându mai în josu stau ômenii de focu gat'a a grabi cu cârligele loru de focu inca cu forti'a operă distrugerei.

Într'aceea cuptoriulu celu adeveratu pentru arderea cadavreloru inca nece nu s'a inventatu. „Illustrte Zeitung“, care face cetitoriloru sei cunoscutu diversele constructiuni, e destulu de sincera pentru a marturisi acésta. Metod'a arderei aru trebui sa presteze lucruri ce suntu împreunate cu greutăti tehnice si nu se potu prestă numai cu lemne simple. Arderile ce suntu în usu în Indi'a pestilentieza aerulu câtu de bine si adica în departare de miluri în periferia. Se potu construi cuptorie, în cari se pôte face o „ardere perfectă“; de vreme ce inse corpulu omenescu constă din mai multu de 80 procente fluiditate, se desvôlta aci gazuri cu unu mirosu rea cari pâna acum nu s'au potutu deplinu nimici ba nici face nestrucaciôse atmosferei cu agiutoriulu aparatelor complicate, fia aceste construite dupa sistemulu lui Poli din Milano seu dupa a lui Brunelli din Padova seu dupa asiă numitulu „sistemu regenerativu“ (I) a ingineriului Siemens din Dresden si de aru si împreună caldur'a carbunelui de pétro cu vapai'a consumatoriă a gazulu luminatoriu. Cu tôte acestea deregatoriile din unele cetăti, precum d. e. cea din Nürnberg, s'au provediutu cu tôte seriozitatea si ex officio cu sume pentru construirea unui cuptoriu care costéza 1500 taleri. Ba în Zürich, unde a aparutu a două ôra seriarea cea mai remarcabila pre acestu terenu, cartea lui Wegmann-Ercolani: „Despre arderea cadavreloru că modulu celu mai rationalu de înmormentare“, s'au

latoriulu ganditoriu simboluri sublime de unu doru adencu dupa o alta viață ce corespunde idealeloru spiritului nostru. Acin'amu aflatu decătu unu locu de ardere pustiu. Pre zidu siedeau în locu de priveghitôrie ulii ce se nutrescu din mortacini. Togm'a se arsera vro 8 morti. Mortii jaceau cu totii pre pantece si mai multi comisari de cadavre sgarmau cu rude ferecate prin focu pentru a tiené lemnele si relicu ele omenesci în ardere regulata. Togm'a se ocupau cu cadavrolu unui copil. Mortea abia a schimbatu trasurile frumosulu copil, cari semenau cu trasurile unui copil ce dôrme. Cându flacaulu negriciosu aruncă acestu copil în flacari mi-amu intorsu fati'a dela densulu cu grétiă. Semtiemintele mele nu puteau suferi acésta scena gretiôsa si amu parasitu indatu loculu acésta.

Acestu pictor germanu a semtitu pentru ce se cuvine cîntirimulu crestinescu preferint'a înaintea acestor scandaluri paganesci. Nu potemu crede, că poporulu germanu sa sentiésca cându-va altmintrenea. Cuptoriulu cadavreloru firesce ca nu strica fericierea reposatiloru, dara strica cu atatu mai multu moralitatea crestinescă a celoru ce traiescu, pentru ca elu înséma recaderea în selbataci'a si barbari'a paganésca, caderea dela moral'a crestinescă, care nu va fi posibila fără de a aduce cu sine si decădinti'a credintiei crestinesci.

Comisiunea delegata pentru controlul detoriei comune pendinte substerne proiectului sau relativu la spesele de manipulare cari sunt de lipsa pro 1875. Se transpune la comisiunea financiale.

La ordinea dilei urmèza discussiunea asupra listei 49 din petitiuni. Referinte e Ant. Molnár.

Cu privire la rogarea fratilor Le-grády in afacerea cu „Budapesti Közlöny“ comisiunea propune: sa se dea petitiunea la ministeriul intregu spre rezolvare.

La dorinta lui P. Sonntagh se cetesce petitiunea amintita, si Sonntagh roga pre ministru sa-si repareze eroarea comisa prin respingerea petitiunii.

Ministrul de interne Szapáry si exprima parerea, ca afacerea de sub intrebare fiindu de o natura curatu administrativa, in stadiul ei de fatia nu pòte ajunge la o discussiune meritòria.

La desbaterea cea mai de aproape asupra bugetului cas'a va avè ocaziune a se enuncia asupra purcederei ministrului. Cumca oratorul a comisu o eròre pòte sa fia parerea individuale a antevorbitorului, majoritatea casei s'a exprimat in altu modu cându luà la cunoscutia de curendu respunsulu datu la o interpelatiune substernuta in obiectulu de fatia. Oratorul se roga sa se primèasca propunerea comisiunii.

Majoritatea casei primesce propunerea comisiunii.

Asemenea se primescu si celelalte petitiuni dupa propunerea comisiunii.

Alu doilea obiectu la ordinea dilei este continuarea desbaterei speciali asupra novej electorali.

St. Majoros sfersindu cuventarea sea interupta in sedinti'a de eri substerne unu emendamentu: sa se puna in loculu punctelor a si b) din § 3 de-terminationile corespondentiòrie din legea electorale dela 1848.

Ed. Kállay vede in dispusetiunea de trei piese de locuintie intentiunea, de a decimà alegatorii constanti ai partidei din stâng'a in cetàtile din Alföld.

Ales. Csánády se plange amaru ca a decadiutu dreptatea si majoritatea se misuesce de a-si conservà cu ori ce pretiu poterea sea, pentru care scopu calca dreptulu poporului in picioru si-lu tiraniseza.

Presedintele aduce aminte oratorului ca are de a se folosi de expresiuni parlamentare.

Csánády raspunde infuriatu ca si antevorbitorii sei s'au folosit de atari expresiuni fàra de a fi interupti in cuventàrile lor; dreptu acea oratorulu respinge admonitiunea presidentului (Strigàri: N'are dreptu sa faca acèst'a.)

Presedintele: domnulu deputatu n'are dreptu de a respinge admonitiunea mea si de acea lu provoca la ordine (aplausu viu in drept'a.)

Csánády continua mai departe si in urma respinge paragraful 3.

Ales. Csiky vede in dispusetiunea paragrafului 3 o pornire revolutiunaria contr'a natiunii si respinge disulu paragrafu.

Ant. Dobay vorbesce contr'a proiectului de lege si cere sa remana dispusetiunea respectiva a legii electorali din 1848 afara.

And. Máriássy asemenea nu primesce paragrafulu fiindu ca vede in trensulu o restringere a dreptului de alegere si o mesura politica necorespondentiòria. Totu in acestu modu se declara contr'a paragrafului si Stef. Karassay.

Des. Szilágyi pledèza pentru dispusetiunea din cestiune si arèta ca scopulu ei este a coviparà dispropotiunea intre posesorii din cetàti si intre cei dela tièra in respectulu alegerilor si ca togm'a acèsta dispusitiune coresponde mai bine spiritului legii din 1848 decâtu tòte emendamentele substernute pâna acum. Primindu-se propunerile ce pretindu numai o piesa de locuitu sèu lèga in genere dreptulu de alegere de posesiunea ori si cãrei case, voru disparè din corpurile electivè din cetàti chiaru acele elemente, cari dau alegerilor caracterulu lor cetetienescu si urbanu. Oratorulu polemiseza multa cu Vidliczkay, Mociari,

Simonyi si in fine recomanda testulu comisiunii centrale.

Em. Ivánka substerne dupa o scurta motivare acestu emendamentu: § 3 sa sune: Intreptàti la alegere este acèl'a, care — necomputàndu contributiunea castigului personalu si adausulu de desarcinarea pamentului — solvesce 10 fl. contributiune. Paragrafiu urmatoru pâna la § 8 inclusive sa remana afara.

Lad. Tiszza dupa o scurta polemica contr'a lui Szilágyi se dechiera pentru votulu separat.

L. Deakly vorbesce contr'a proiectului. Intr'acèst'a Cas'a e fòrte neliniscita.

L. Dobsa se dechiera pentru emendamentulu lui Simonyi si cu densulu se incheia desbaterea asupra acestui §.

Ministrulu Szapáry respinge in pucine cuvinte inputatiunea de neconsecintia ce i s'a facutu din mai multe pàrti, si asertiunea, ca motivarea sea sta in contradicere cu testulu de fatia stilisatu de comisiunea centrale. Ministrulu renuncie de a responde in detaiu la espunerile singuraciloru oratori.

Urmandu votarea nominalè votèza pentru testulu comisiunii centrale 153, contr'a lui 124 deputati si astfelu s'a primitu paragrafulu nemodificatu cu o majoritate de 29 voturi.

Sedinti'a se inch de.

Budapest 12 Iuliu 1874. (Cas'a reprezentantiloru) s'a deschis prin presiedintele Perczel la 10¼ ore.

Presedintele anounce, ca deputatulu alesu la Sebesiu Paulu Ordody si-a prezentatu protocolulu de alegere, care se dà comisiunii verificatòrie.

Gez. Remete interpelèza pre ministrulu de interne, de are scire ca organele oficiòse din opidulu Cottori au comisu abuzuri si de are de cugetu a face dispoziitiunile necesarie contr'a lor?

Interpelatiunea se va inmanuà ministrului.

Cas'a trecendu la ordinea dilei continua desbaterea speciale asupra proiectului de lege electorale.

Paragrafulu 4 suna asià:

„In acele pàrti ale tierei asupra cãror'a se estinde vigòrea articolului de lege V: 1848, au dreptulu de alegere: Acei'a cari posedu in comune mari si mici unu patrariu de sesiune computata in intielesu urbarialu sèu unu pamentu de asemenea marime cã proprietate esclusiva, sèn impreuna cu sotiile, respective cu copiii loru minorenii. Cã posesiune, de marimea unei a patr'a pàrti de sesiune urbariale, se privesce o posesiune de pamentu, a cãrui contributiune face celu putienu atàtu câtu se platesce in acea comuna dupa unu patrariu de sesiune care este mai putienu insarcinata si computata in intielesulu urbarialu de pâna acum. Dèca in vre-o comuna n'a esistatu urbariu atunci patrariulu de sesiune mai putienu insarcinatu sa se ia din un'a dintre comunele invecinate, in care relatiunile ce inirièza asupra pretiului pamentului corespondu mai bine relatiuniloru comunei din cestiune.

In pàrtile confinului militariu provincialisatu, cari s'au incorporatu la comitatele Baci-Badragu, Temesiu, Torontalu si Craso, precum si in comitatulu Szöreny se iau de posesiune egale cu unu patrariu de sesiune urbariale 10 jugere de câte 1600⁰ mai departe in Solnoculu interioru, Crasn'a, Zarandu in districtulu Cetàtiei de pètra, in districtulu haiduciloru, in Iazygi'a si Cumania 8 jugere cultivate de câte 1600⁰. De pamentu cultivatu se considera: Intravilane, gradini, vii, agri si fenatie.

Alex. Horvath amintesce, ca cu ocaziune alegeriloru de deputati dietali din urma determinatiunea posesiunii comune a datu ansa la multe neintielegeri, asià încàtu s'a detrasu dreptulu de alegere acelor'a cari impreuna cu femeile lor au atàt'a posesiune de pamentu cãta se recere pentru cualificatiunea de alegere, cându posesiunea este iuscrisa deosebitu prin cartile funduarie pre numele barbatului si alu femeiei. Oratorulu roga pre ministru sa se dechiarè ca cum interpretèza den-

sulu legea in privint'a acèst'a, pentru cã enunciatiiune ministrului, respective a camerei sa fia decisiva pentru comisiunea centrale.

Mich. Gálly substerne emendamentulu, sa remana afara in lini'a a patr'a din acestu § cuventulu „districtulu haiduciloru“, fiindu ca si asià suntu numai cetàti cu magistratu regulatu.

Parteniu Cosma (a cãrui cuventare amu publicat'o in nr. trecut) dovedesce ca diferint'a in censu intre Ungaria si Transilvania nu mai are intielesu de vreme ce uniunea acestor'a este fapta complinita. In urma oratorulu presenta propunerea cunoscuta adèca: sa se stèrge din alinea prima cuvintele „asupra cãroru se estinde competint'a art. de lege V: 1848“; in alinea 4 sa se adauge dupa cuvintele „optu jugere“ inca aceste cuvinte „asemene si in tierile unde art. de lege II transilvaneanu este in vigòre.“

Ministrulu de interne contele Szapáry raspunde lui Mich. Gálly, ca e de lipsa sa se amintesca si districtulu haiduciloru, pentru ca cetàtile cu magistratu regulatu se potu strafurmà in comunitati mari. La intrebarea lui Horvath raspunde oratorulu, ca intielege posesiunea comuna asià, ca casatoritiu au la olalta posesiunea de pamentu receruta si o administrèza impreuna.

Baronu G. Kemény polemiseza contr'a lui Cosma si in urma recomanda sa se accepteze paragrafulu 4 nemodificatu.

Stef. Majoros afla, ca ecuvientulu pentru a patr'a parte de sesiune primitu in alini'a din urma a acestui § nu coresponde relatiuniloru faptice din tièra, dara nici dreptàtiei, ci involvèza o restringere remarcabila a dreptului de alegere. Oratorulu substerne cã corectivu unu proiectu de modificatiune propriu.

Iul. Oláh asemenea face la alinea din urma a acestui § emendamentulu: cuvintele „in Iazygi'a si Cumania“ sa remana afara si sa se dica cu privire la aceste districte „o posesiune de 8 jugere a 1600⁰ sèu o casa cu trei piese de locuitu si afara de cetàtile cu magistratu regulatu.“

Alex. Balogh pentru chiaritate mai sigura propune: la cuvintele din alini'a I: „sèu posedu cu socele respective cu copiii loru minorenii impreuna“ sa se adauge: „fia (posesiunea) intabulata pre numele ori si cãrui in cartile funduarie.“

Referintele Szeniczey primesce acestu emendamentu.

Körmendy propune: In locu de o posesiune de pamentu a cãrei contributiune face celu pucinu atàtu câtu se solvesce in aceea-si comuna dupa unu patrariu de sesiune mai pucinu insarcinata, sa se primèasca de ecuvientulu o posesiune de pamentu „a cãrei contributiune face celu pucinu câtu se platesce dupa unu patrariu de sesiune urbariale in tienuturile ce platescu mai pucina contributiune.“ Dispositiunea ce urmèza pâna la finea liniei trebuie apoi sa cada. Mai departe sa se adauge la finea paragrafului la soiurile de cultura enumerate acolo in modu taxativu si aceste: Gyümölcsösök, kaszállok si preste totu ori-ce pamentu ce se cultiva.

Georg Popp intr'o cuventare lunga se dechiera pentru propunerea lui Part. Cosma.

Iul. Horvath revòca in memoria cuvintele lui Tisza pronunciate de curendu: ca nu trebuie sa esimu din continentia prin espectoratiunile esorbitante ale natiuniloru si sa nu ne departàm de dreptate facia de nationalitati. La imputarea facuta ministrului pentru cuvintele „nationalitati straine“ observà oratoriulu, ca de regula cându lipsescu argumente ómenii se acatia bucurosu de cuvinte. Nici legile nici tienut'a Ungariei nu admitu o astfelu de interpretare. Oratorulu se provòca la o marturisire facuta din partea consiliariloru romani, ca adèca legile dela 1848 dau desvoltare loru nationale unu terenu mai liber decâtu dispoziitiunile lui Schmerling. Oratorulu acceptèza testulu propusu de comisiunea centrale.

Vinc. Babesi arèta ca in bu-

tin legea de fatia diferintia între Ungaria si Transilvania si inca din partea acelor'a cari au fortiatu unieune. Diferintia între calitatea sèu pretiulu pamentului de o parte in Ungaria, de alt'a in Tria nu este o cauza de justificare, pentru ca in diversele tienuturi din Ungaria potemu vedè diversitatea pamentului. Asemene stà lucrulu cându deosebimu confinulu militariu de Ungaria. Nu este sinceru parlamentarismulu care vrea sa sustiena dispusetiuni nascute din o conjuratiune (risu). Aceste suntu inceputurile abuzurilor cari scie Ddieu cându voru incetá. Oratorulu provòca pre ministrulu de interne sa uite pre unu momentu ca este ministru si sa-si puna cã cavalieru ungurescu intrebarea, de pòte sa persevereze in aceste dispusetiuni!

Mai vorbescu intr'unu tonu polemizatoriu Nerebeczky, care combate pre antevorbitoriu si spriginesce propunerea comisiunii centrale, si dupa densulu Col. Tisza, care polemiseza contr'a lui Popp si Babesi.

Bar. Kemény intr'unu tonu ironicu polemiseza contr'a lui Babesi si in urma

Ministrulu Szapáry respinge tòte emendamentele fàra de a se mai lasà in vorba cu sengurateci propunatori.

Desbaterea este incheiata, Cas'a primescce § 4 in testulu propusu de comisiunea centrale cu aditamentulu lui Balogh mai susu memoratu.

La § 5 sectiunea a 7 substerne unu votu separat de cuprinsulu: La paragrafu se adauge o alinea noua: „Afara de acèst'a mai participa la alegere tòta comun'a ce numera in sensulu art. XII: 1791 celu pucinu 100 locuitori de case, cu doi deputati, tòte comunele mai mici cu unu reprezentante.

Dem. Bonciu cã referintele sectiunii 7 (in cuventarea ce amu publicat'o in nru trecut) motivèza acèsta propunere si o recomanda spre primire.

Cu aceste se incheie sedinti'a si pre sedinti'a urmatoriã se punu la ordinea dilei proiectele drumurilor ferate.

Petitiunea greciloru.

(Urmare din Nr. 53).

Nu este de competint'a nòstra a cercetá; încàtu au fostu drepte din punctu de vedere politicu dispusetiunile guvernelor de atunci, prin cari fatia de noi contr'a dreptului chiaru si a contractelor scrise se detera corelegiuniloru nostri macedo-vlachi, atari favoruri prin cari ei au fostu ajutati a ocupà terenulu spre a jungerea de atari scopuri, ce se vedesca astadi prin faimòsele testamente ale unor barbatu radicati prin guvernulu ung. pre bas'a constitutiunii ung. insesi, sèu prin cari s'au deschis terenu de activitate in capital'a unor ómeni de tagm'a lui Babesi, si sectariloru sèu spriginitoriloru acestor'a; sèu cari facu posibilu, cã atari agitaciuni sa se efeptuesca prin ajutorulu averei comunitatiloru dotate si sustienute de greci, si asià sa conduca la confiscarea acelei'a, — precum acèst'a s'au intentatu prin planulu in contr'a bisericeii eschisive grecesci din Brasieu. — Repetimu, judecat'a asupra acestor'a nu ni compete; dara se tiene de competint'a nòstra a judecá, ca concessiunile date de autoritatile politice, pre socotèl'a nòstra au fostu cu vatemarea drepturiloru nòstre castigate prin contracte, si cã atari, ni este permisu ale reclamá dela acele si locuri de unde ni s'au confiscatu drepturile in urmarea releloru informatiuni.

Autoritatile politice de pre tempulu infiintàrei bisericeii nòstre au ayutu dreptulu de a controlá, ca adunarea ce ere sa se infiintesce in Pest'a sub numele „eclesi'a greca“, consiste óre din atari elemente, cari potu dispune liberu asupra faptelor si obligatiuniloru lor? ba are dreptulu de a controlá ca invoièl'a si contractulu, ce voiescu sa-lu facea, respunde scopulu prefriptu? nu trece preste marginile, preste cari infiintarea comunitàtiei bis. aru fi cu daun'a ori a statului ori a pretensiuniloru nationale a contractantiloru si a desvoltàrei sèle indepen-

dinte? — Idata ce potestatea publică a probat alianța cu toate condițiile, — în care se cuprinde și condițiunea de „eclesie-greacă” și eschivitate a limbii grecesci pentru toate timpurile, — și din parte-ne se facă unirea cu macedo-vlachii pe baza aprobării amintite și înființării ramii eclesiei pe baza aceluor condiții, devenira numai decât proprietate privată, drepturi castigate și detorinție primite, condițiile cari mai înainte faceau numai obiectul învoiei imprumutate și alu aprobării, cari apoi nici altii afara de părți, nici chiaru autoritățile ce stau a sup'a părților n'au mai putut avea dreptul de ale schimbă unilateralmente. Căci deca la încheierea contractului ni s'aru fi refosatu acele condiții, atunci nu ne uneam cu macedo-vlachii, ci s'eu remaneam cu ilirii, s'eu înființam noi de noi comunitate bis.; deca inse ne uniram pe anumita baza acceptata și aprobată, n'a mai putut fi permis a se altera această baza.

Potestatea publică a avu înse și are totu-deună dreptul de a dice: alianța v'ăstră nu răspunde scopului atipulatu cu ocaziunea înființării, ba chiaru incompatibilitatea elementelor constitutive ale comunității bis., ceterle continue și urele lor nu numai ca împedeca scopurile bisericești și ale religiunii, ci și din punctu de vedere alu moralității devinu periculoase pentru binele publicu, din această cauza dara me învoiescu că sa se desfaca alianța v'ăstră, ba — de nu v'ati pot' impacă și nu poteti înalatură periclitarea scopului prefaptu, — din punctulu de vedere alu moralității publice, o desfacu eu din plenitudinea potestății mele. Acesta da, pot' sa o faca, inse stipulațiunile particulare ale contractului a le altera numai în favoarea unei părți cu vatemarea celei-lalte, — această nu au fostu procedere îndreptătită și fiindu ca această este partea juridică a cestiunei, — și fiindu ca de o parte nu ne putem învoi la subtragerea drepturilor noastre, de alta parte nimic'a nu poftim ce aru contradice au drepturilor noastre contractuali, au intereselor statului; deci ve rogăm francu și cu sinceritate Escelentia! că sa reparati ceea ce predecesorii Esc. V. au facutu pe baza reloror informațiuni. Căci noi „nu ceremu naționalitate,” noi suntemu magiari de religiunea greco-or. cari celebrăm cultulu divin în limb'a greacă, precum rom. cath. în limb'a latină, protestanții de ambe confesiunile în limb'a lor resp., iudeii în limb'a ebraică; pentru acea nu putem privi cu indiferență nici fatia de liniscea sufletului nostru, nici fatia de interesele statului, că aici în capitala sa fimu eschisi din acea fortareta zidita de parinții nostri, carea fu unic'a scapare în contr'a loviturilor sortiei și la toate nenorocirile esterne, și care trebuie sa ne fie și în venitoriu; — nu putem privi cu indiferență, că acei strabuni, — cari v'oiră a cladi nepotilor lor nu arena de lupta pentru naționalitate, ci unu asilu sufletelor lor în contr'a loviturilor sortiei, sa nu-si ajunga scopulu, ba sa vedă pre nepotii lor esilati din sanctuaru!

Dorere! astadi amaraciunea și ur'a crescuro într'atât'a, căto ceterle destructive numai într'unu modu se potu sistă, numai unu modu, numai o cale conduce acolo, că eclesie noastră sa răspunda scopului sublime, calea și modulu acelu e deca o data se va enuncia despartirea.

Credem, ca experimentările de unu seculu au fostu de ajunsu, spre a dovedi ca preste convetiuirea ambelor părți nu mai este binecuvântare; și numai atunci potemu speră salute în instituțiunea religiunii, deca se voru delatură posibilitățile de scandale pentru ambele părți. — Căci astu-feliu de despartiri au urmatu și în fapta de multe ori, și nu numai în sinulu bisericești gr. or. ci și în alu altor'a. — Asia în secululu trecut grecii și macedo-vlachii esira din sinulu bisericești ilirice, asiă se despartira în patri'a noastră serbi de comunele vlache, asiă vlachii de acele serbe, — asiă s'a intemplat în

Pest'a ca israelitii, cari constituiau o comunitate biser., înființându eclesie separate s'au despartitu, asiă s'au despartitu totu în Pest'a magiarii și nemiilor luterani de către slovaci, și au impartitu în proporțiune averea bis. mai înainte comuna — asiă s'au intemplat cu toate rasele de religiunea gr. or. vlachii s'au despartitu și nu au ținutu de imposibila s'eu ilegală impartirea averei comune.

Prin §. 9 art. de lege 9 din 1868 se recunosc, ca în țier'a această afara de serbi și vlachii sunt și alte rase, cari constituiescu ierarhia gr. or. și cări se sustien în drepturile lor de până acum Prin urmare s'a enunciatu ca afara de serbi și vlachii ori ce rasa de sub ierarhia gr. or. pot' constitui precum și până acum, comunitate bis. independente.

Nu este dara cauza, nu pretestu ce aru împedeca despartirea grecilor de macedo-vlachii.

Pe baza acestor'a rogăm pre Esc. V., că prin esmiterea unui comisariu ministerialu, sa binevoiti a ordina despartirea zidurilor, fundatiilor și averei bis. a eclesiei gr. or. de pre malulu stăngu alu Dunarei din Budapesta — în proporțiune și întielesulu fundatiilor, conformu autografului graciosu din 1 Nov. 1820 alut. sub nr. 22 și până la terminarea lucrurilor preliminare a enonciă despartirea și impartirea eclesiei între greci și macedo-vlachii, și asiă a restitui pacea pentru totu-deună.

Adnesandu plenipotențiile de sub 25 % a membrilor greci și comunit. bisericesci remanemu, etc. etc. plenipotenții tuturor membrilor greci din eclesie numita „greco-romana:” Georgiu Sălariy, Nicolau Agoraszto, Constantin Muraty, Alessandro Harris, Nic. Takácsy, Géza Agoraszto, Atanasio Ioviti'a.

Unu resunetu.

Bradu, 2 Iuliu 1874.

Condusu fiindu de dorulu ferbinte de a cunosc și a afla modulu și mijlocele prin cari starea invetiamentului s'aru putea înaintă, carea trebuie sa atraga și interesedie pre ori-ce individuu, pre fiecare romănu și în deosebi pre fiecare invetiatu, și voindu a contribui la ajungerea acestei dorințe comune cu permisiunea on. redacțiunii, vinu a face la reprezentatiunea conferinței invetiatorești — din protopresbiteratulu Brasovului I. — data înaltulu presidiu alu Venerabilulu Senatulu scolasticu următoarele observări:

Nu se pot' negă, cumca introducerea precum și ținerea regulată a conferințelor invetiatorești anuale, că o instituțiune practisată cu multu succesu la poporele, cari deși s'au aventatu la acelu gradu de cultura, încātu noi operațiunile lor în această privință le putem privi de modele puse spre imitare, și la noi au avutu rezultatu bunu, — ba potu dice îndestulătoriu; nu se pot' inse negă nici aceea ca în anii cesti din urma, această instituțiune folositoare au scapatatu dela înaltimea în care marea potere creată a în Domnulu adormitulu AEppu și Metropolitulu o au fostu pusu, și caus'a scapării este, căci conferințele au decadiutu din caus'a indiferenței tratării a acelu de către unele organe în tempulu din urma la o simpla formalitate.

La această convingere amu devenitu prin propri'a cunoștere a decurgerei conferințelor în mai multe părți ale Archidiecesei, unde multi dintre resp. membrii prin felu de felu de propuneri, — de multe ori ridiculose — căci care de care se simtă a avea darulu duchului de a vorbi — paralisau scopulu conferinței; asiă încātu pre multi dintre cei mai modesti invetiatu i disgestă, — căci pot' pricepeau mai bine chiamarea lor, decâtu multi altii cari voiau a trece de mari scrutatori ai științelor pedagogiei moderne — și diceau: ca folosulu din atari conferințe se reduce la nula.

Acasă decadenția internă a instituțiunii au provenitu de acolo căci lipsă

în multe locuri la conferințe barbatulu ce aru fi trebuit sa fie destinat din partea senatului scolaru, carele de o parte prin cultu'a sa superioară avea sa impuna adunării seriozitatea și atenziunea recerută; iera de alta parte prin tactulu seu avea de a preveni pre guralivi și aiferi de blam. Sa ne aducem aminte numai de buna primire și onore ce se da comisariilor denumiti de atari la conferințele invetiatorești ce s'au ținutu în anii cei dintâi precum și de autoritatea ce o eserciau asupra adunării; deci că sa readucem conferințele în toate părțile la gradulu de stima cuvenitu, înainte de toate se recere a le designa ven. senatu scolasticu conducatori esperti și bine pregatiti, cu atâtu mai vertosu căci nu în toate părțile Archidiecesei putem fi norocosi a avea invetiatu cu calificatiunea recerută cari sa scie și sa-si pota apretii chiamarea lor după cum se recere. Incātu e pentru desbaterile programei conferinței aceea în cele mai multe locuri aru fi a se reduce la persón'a conducatoriului, carele singuru sa esplice pre largu fără intrerumpere obiectele, din cauza ca prea adese-ori s'a intemplat, ca multe desbateri și vorbiri fără cunoștința pozitivă a obiectelor au produsu unu chaosu, care au amortitu viața spirituală a instituțiunii conferințelor.

Fiindu premisele adevăru necontestabilu, scos din viața conferințelor inv. anuale din tempulu mai recente, deca este a se da conferințelor o alta fatia mai corespunzătoare, e o imperativă necesitate a se face o îndreptare radicală în ținerea acelu, ținendu contu de o parte de realitatea tristă în care ne aflăm, — care se vede ca au datu impulsu și corpulu didacticu din protopresbiteratulu Brasovului I spre a-si da expresiunea ce se cuprinde în reprezentatiunea mai susu disa; — iera de alta pre venitoriu conferințele sa se constituie astfel încātu partea cea mai mare a invetiatuilor sa aiba folose reali, și sa nu se duca acasa numai cu sunetele unor cuvinte — neologismi — ce au fostu siliti a le aud dela unulu său altulu — insusi nepricepătoriu. În fine pentru de a înaintă cursulu dezvoltării conferințelor este de lipsa a se pune nequintia într'acolo: că pre invetiatuorii mai putien apti și cari încă nu si-au potutu însosi cunoștințele pregătitoare la chiamarea lor în deplina mesura, sa-i ajutăm la ajungerea acestor'a, căci numai radicandu multimea la gradulu de cultura pretinsu de spiritulu tempului, se voru pot' pune în lucrare și efectul conclusele unei conferințe generale a invetiatuilor din Archidieceasă, — sa fimu mai multu îngrijiti pentru baza și temeiulu paladiulu pedagogicu și numai avendu-lu acest'a sa ne gândim cu deadinsulu la lustrulu din afara alu lui. —

Stându tristulu adevăru, ca invetiatuorii din archidieceasă dora partea cea mai mare au lipsa încă de instrucțiuni și cunoștințe teoretice și practice, me prinde mirare! ca cum de corpulu didacticu din protopresbiteratulu Brasovului I — că omeni de specialitate, — sunt de o părere cu totulu contraria opiniunii comisiunii scolare a maritulu sinodu archidieceșanu, de a se introduce adeca și la noi cursuri supletorie de pedagogia în tempu de vacanță, și suntu mai multu pentru constituirea unei conferințe generale; că și cându din desbaterile unei atari conferințe carea pot' sa doredie 3—4 zile, și la care potu sa participe foarte putini, mai curendu s'aru pot' pune scôla romăna pre picioare moderne, decâtu — cându s'aru țin cursuri supletorie cari țin 5—6 septamăni, conducându de barbatu esperti și bine pregatiti pentru obiectele ce sunt de a se propune. Cursurile supletorie ale regimului după cum scia din esperința au avutu bunu efectu și mare inriurintă asupra participantilor, — și numai unu conducatoriu mai multu arogantu decâtu expertu, ce au fostu denumitu din intemplare la unu atare cursu au potutu sa produca în invetiatu convingerea ca prin

cursuri supletorie nu amu pot' ajunge la vre-unu rezultatu salutaru. —

Parerea mea individuală cu referire la prosperarea stării invetiamentului este: ca noi că invetiatuori sa nesuim a ne căscigă cunoștințele teoretice pedagogice, cari deși le avemu sistematice cuprinse în opuri edate de barbatu eruditi și deplinu versati pre acestu terenu resp. sa ne folosim de esperința altor'a, și apoi prin reuniuni particulare sa cautăm a generalisă aceste cunoștințe. Aflu de foarte corespunzătoare cursurile supl. proiectate de către comisiunea scolară, căci în acelea toamai s'aru da cea mai buna ocaziune tuturor invetiatuilor a si mai amplifică și întregi cunoștințele co-le au, și asiă apoi mai curendu voru pot' deveni habili a redică scôla și starea invetiamentului; căci numai atunci voru pot' fi puse în lucrare conclusele unei conferințe generale și voru pot' produce unu rezultatu — favoritoriu. Pentru constituirea unei conferințe generale, unde fia-care Inspectoratu distr. scol. sa-si aiba delegatulu seu, și unde apoi cei mai distinsi și mai multu iniatiți în științele pedagogice sa discute și desbata d. e. ca care din deosebitele metode de invetiamentu sunt de a se aplică la unulu său altu obiectu, s'eu cari teme sunt de a se desbata în toate conferințele particulare, a censură și revedă raportele și operatele incurse dela conferințele particulare etc., toti invetiatuorii voru fi acordându; numai căto această conferință generală sa nu se faca pre conta și în detrimentulu cursurilor supletorie, căci încātu cunosc — ea impregiurările, invetiatuorii în cele mai multe părți ale archidiecesei, majoritatea voru avea lipsa de a invetia și ven. senatu scolasticu aru face foarte bine a-le înlunde invetiatuiloru mijlocele posibile spre a pot' face această, punendu în lucrare proiectulu comisiunii scolare carele după cum e scitu s'au primitu și de către maritulu sinodu archidieceșanu; cu atâtu mai vertosu căci toamai prin cursurile supl. — la cari de sine se întielege ca au de a fi designati de conducatori barbatu esperti și de plinu calificati spre a pot' corespunde misiunii lor în folosulu cauzei comune — s'aru putea pune baza solidă și conferinței generale a invetiatuilor din archidieceasă, conformu dorinței exprimate în reprezentatiunea făcută către ven. senatu scol. din partea corpulu didacticu din protopresbiteratulu Brasovului I.

N. Aronu
inv. norm.

Nr. 149.
R. 143. 1874.

Rectificare.

Inconștiințierea data în 23 Iuliu a. c. Nr. 143, vine, după relativă înștiințiere, primită în acestu momentu, a se rectifică în sensulu urmatoriu:

Acei membrii ai Asociației, cari voru calatori la adunarea generală pre linia drumului ferat ung. orientalu, se voru bucură de acelu favoru, ca cei, cari voru voi sa calatorésca pre clas'a II voru solvi numai căto pre clas'a III, iera cei, cari voru calatori pre clas'a III voru solvi jumetate pretiulu clasei a II adeca: cam 30%.

Iera pentru membrii, cari voru calatori la adunare pre liniele drumului ferat I transilvanu, se voru bucură de favorulu indigitatu în susu menționat'a inconștiințiere, adeca de unu scadiementu de 50%.

Bagagiulu la drumulu ferat ung. orientalu până la 25 pt. e liberu de taosa.

Acasă spre orientarea respectivilor membri, doritori a calatori la adunarea gen. la Dev'a.

Dela presidiulu Asociației transilvane.

Sabliu în 25 Iuliu n. 1874.

Iacobu Bollog'a m/p.
vice-presedinte.
Ioanu V. Russu m/p.
secret. II.